
06.11.08

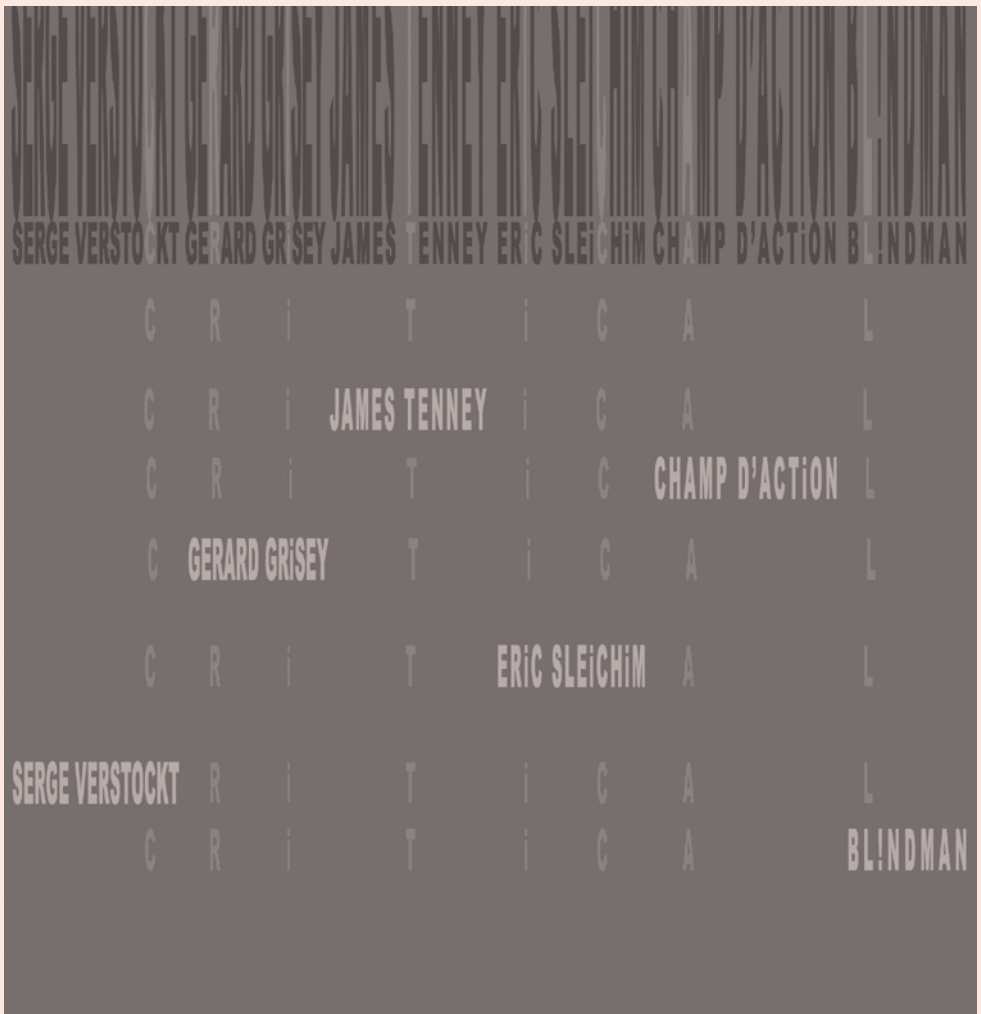
**BL!NDMAN &
CHAMP D'ACTION**

CRITICAL BAND

—
CONCERTZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Maarten Beirens

CONCERTGEBOUW

James Tenney (1934-2006)

James Tenney vertrekt voor de meeste van zijn composities van een eenvoudige idee die in een systematisch proces wordt uitgevoerd. Zijn beruchte *Postal Pieces* (1965-71), een reeks van tien partituren op postkaartformaat, zijn hier een mooi voorbeeld van. In zekere zin beoefent Tenney een soort van conceptuele muziek, die echter op elk moment in evenwicht wordt gehouden door zijn grote belangstelling voor de eigenschappen van geluid en voor de waarneming daarvan door de luisteraar. Zijn concepten en projecten hebben dus bijna altijd een bijzonder zintuiglijke dimensie, en de uitwerking situeert zich op het raakvlak van akoestiek (geluid) en psychofysiologie (waarneming van geluid).

UITVOERDERS

PROGRAMMA

ensembles

BLINDMAN

CHAMP D'ACTION

dirigent

JAAN BOSSIER

CRITICAL BAND

James Tenney (1934-2006),

Saxony (1978)*

Eric Sleichim (1958),

Ruisveld (2008)

Giacinto Scelsi (1905-1988),

Okanagon (1968)

James Tenney,

Voice(s)

— Pauze —

Gérard Grisey (1946-1998),

Périodes (1974)

Serge Verstockt (1957),

Twisted Pair n° 1, creatie (2008)

* Saxony wordt voor aanvang in de gangen uitgevoerd

Muziek is klank. Dat lijkt waarschijnlijk de meest evidente boutade, maar eeuwenlang hebben klassieke componisten ingeprent gekregen dat muziek een kwestie was van regeltjes, harmonie, contrapunt, structuren en vormprincipes. Een goede componist worden, betekende dan dat je vooral die regeltjes onder de knie moest krijgen en dat muziek grotendeels een kwestie werd van abstracte relaties tussen witte en zwarte bolletjes op een notenbalk. Hoe het in elkaar zat, was belangrijker dan hoe het klonk.

Een van de grote omwentelingen in de muziek van na 1950 is dat er opnieuw volop aandacht kwam voor de fundamentele fysieke dimensie van muziek, voor de sensuele waarneming van klanken. Talrijke componisten hebben oplossingen gezocht om in hun werk opnieuw te vertrekken vanuit de intense, primaire gewaarwording van klank. Een combinatie van werken die allemaal vanuit hun eigen invalshoek begaan zijn met die sonore kwaliteiten, is wat er in dit concertprogramma is samengebracht. Tegelijk is dit concert ook een hommage aan James Tenney (1934-2006) – een van de interessantste figuren van zijn generatie, die echter al te vaak over het hoofd wordt gezien. Naast twee van zijn composities, heeft het concert ook dankbaar de overkoepelende titel 'Critical Band' geleend bij een van de meest succesvolle composities van Tenney. Naast de geselecteerde bestaande composities, bevat dit concert ook twee nieuwe composities van de beide artistieke leiders van BL!NDMAN en Champ d'Action: Eric Sleichim en Serge Verstockt.

Ruisveld van Eric Sleichim bouwt voort op de gelijknamige compositie waarmee hij vorig seizoen de BL!NDMAN-productie 20x20

opende. Sindsdien is hij verder aan de slag gegaan met dat basisidee, zodat het huidige *Ruisveld* een gesofistikeerde, driedelige exploratie is van ruis en klank. In het eerste segment ligt de nadruk op de vier saxofonisten van BL!NDMAN, die platendraaiers bespelen met testplaten waarop enkel verschillende soorten witte ruis en sinustonen staan. In het tweede segment groeit uit die elektronische ruis een klankveld, wanneer de instrumenten een reeks intervallen van 33 Hz op elkaar stapelen, wat ruisachtige wrijvingen opwekt. Dat mondt dan uit in akoestische ruis (het derde segment) waarbij de musici betonijzers tegen elkaar schrapen.

De Italiaanse componist Giacinto Scelsi (1905-1988) is een van de meer excentrieke figuren uit de nieuwe muziek. Deze aristocraat hield er een heel eigen manier van componeren op na, waarbij hij het feitelijke uitschrijven van de partituren steeds overliet aan zijn assistenten (wat flink wat controverse heeft opgeleverd). Bovendien koesterde Scelsi heel sterk zijn eigen mythe – zo waakte hij erover dat er geen foto's van hem circuleerden. Maar muzikaal blijft Scelsi een heel boeiende figuur, die in zijn muziek een fascinatie voor oosterse spiritualiteit combineerde met een diepgaande focus op klank. Elke compositie van Scelsi vertrekt als het ware uit pure klanken, waarmee dan een – vaak heel bezwerende, haast rituele – ervaring wordt opgebouwd. De liefde voor ongehoorde klanken verklaart meteen ook ongebruikelijke instrumentencombinaties, zoals de harp, contrabas en tamtam in *Okanagon*.

James Tenney heeft als componist een breed spectrum aan stijlen en technieken gehanteerd, zoals conceptualisme en mi-

nimalisme. Hij was ook een pionier van de computermuziek en heeft baanbrekend onderzoek gedaan naar de relatie tussen geluid en auditief-psychologische waarneming. *Saxony* (voor saxofoons en tape delay, al zijn er andere bezettingen mogelijk, waaronder zelfs strijkkwartet) en *Voice(s)* (voor stem, variabel ensemble en tape delay) bouwen allebei de tape delay in als muzikaal element (wat de muzikanten live spelen wordt op tape opgenomen en met enkele seconden vertraging afgespeeld). Dankzij die technologie kan Tenney een veel dichtere textuur opbouwen. Enkele instrumenten worden gecombineerd met een of meerdere opgenomen versies van zichzelf en vormen zo een veel dichtere muzikaal kluwen. Tegelijk verschijnt er een interessante variant van de eeuwenoude canontechniek. Alle partijen spelen tegen een opgenomen versie van zichzelf: dezelfde muziek, maar niet gelijktijdig. Net zoals twee mensen die 'Broeder Jacob' zingen (de meest populaire canon) wel hetzelfde zingen, maar met een paar seconden verschil.

Gérard Grisey (1946-1998) was een van de eerste zogenaamde 'spectrale' componisten. Spectrale muziek houdt in dat het muzikale materiaal wordt afgeleid uit de boventoonreeks (of 'spectrum'), de reeks frequenties die bij elke toon samen met de basisfrequentie (de 'toonhoogte' die wordt gepercipieerd) meeklinken. Het bestaan van boventonen was al langer bekend in de fysica, maar pas dankzij de computertechnologie konden spectra gedetailleerder onderzocht worden en kwam er dus ook interesse van (vooral Franse) componisten om met die principes muzikaal aan de slag te gaan. *Périodes* (1974) is een onderdeel van de cyclus *Les espaces acoustiques* (1974-85)

en wordt beschouwd als een van de sleutelwerken van het spectralisme.

Twisted pair no. 1 van Serge Verstockt is het enige werk op dit programma dat de nadruk op de klank 'an sich' verlaat om heel andere betekenislagen in het stuk een plaats te geven. Het vertrekpunt is nochtans, net als bij Sleichim, een web van ruisklanken, in 'surround' door de musici en luidsprekers die rondom het publiek staan opgesteld. De toevoeging van de twee Tibetaanse hoorns en de bruuske manier waarop een opname van de Olympische hymne van Peking 2008 opduikt, trekken het werk echter open naar bijtende commentaar op de Tibetaanse kwestie. Of hoe zelfs een muziekstuk dat zo zinnelijk begint toch een politiek-actueel statement kan maken.

Maarten Beirens

MUSICI

BLINDMAN [SAX]

sopraansaxofoon

Koen Maas

altsaxofoon

Roeland Vanhoorne

tenorsaxofoon

Piet Rebel

baritonsaxofoon

Raf Minten

CHAMP D'ACTION

sopraan

Els Mondelaers

fluit

Sabine Warnier

klarinet

Sabine Ytterhoeven

fagot

Bert Helsen

trombone

Tom Verschoore

Thomas Moore

viool

Gudrun Vercampt

altviool

Jeroen Robbrecht

cello

Benjamin Glorieux

contrabas

Lode Leire

harp

Annelies Boodts

percussie

Marcel Andriessen

elektronica

Roel Das

techniek

Jo Thielemans

Maarten Brants

Olmo Claessens

Roel Das

BIO'S

In 1988 startte saxofonist en componist Eric Sleichim met BLINDMAN. Inspiratiebron voor die naam was Marcel Duchamps tijdschrift *The Blind Man*. Deze titel verbeeldt het dadaïstische idee van een blinde gids die bezoekers door een kunsttentoonstelling leidt. Sleichim vertaalt dit muzikaal en kiest consequent voor experiment in een interdisciplinaire omgeving. Hij krijgt opdrachten uit de dans- en theaterwereld, en schreef enkele soundtracks voor stille films. In het kader van het educatieve project 'BLINDMAN junior [4x4]' heeft het ensemble sinds 2005 enkele jonge kwartetten onder zijn hoede. Met hen vierde BLINDMAN in maart 2008 ook zijn twintigjarige bestaan in het Concertgebouw. Sleichim zelf verruilde zijn positie als actief musicus binnen het kwartet inmiddels voor die van artistiek leider.

Champ d'Action werd in 1988 opgericht door componist Serge Verstockt. De muziek van Vlaamse componisten, waaronder de internationaal gewaardeerde Karel Goeyvaerts, werd op dat moment slechts zelden uitgevoerd. Champ d'Action vervulde dan ook een echte pioniersfunctie: de voortdurende aandacht voor het werk van Vlaamse componisten resulteerde in verschillende creaties en in het opzetten van een cd-reeks rond het werk van Karel Goeyvaerts in samenwerking met de K.U.Leuven. Daarnaast introduceert het ensemble belangrijke werken van buitenlandse componisten en geeft het internationale creatieopdrachten. In het najaar van 2008 ondernam Champ d'Action o.a. een tournee met *Glass' Einstein on the Beach* in samenwerking met Collegium Vocale Gent, en presenteerde het een groot project – met uitsluitend creaties – op Transit in Leuven.

IN DE KIJKER

wo 03.12.08 / 20.00 / Concertzaal / Orkest De Volharding / Burengerucht

Met *Burengerucht* richt orkest De Volharding – Nederlands vaandeldrager van de nieuwe muziek – de blik op Vlaanderen. Als spilfiguur kozen ze Luc Brewaeys, die naast een gloednieuwe eigen compositie, ook de rest van het programma mocht kiezen. Verwacht u dus ook aan creaties van zijn jongere collega's Annelies Van Parys en Filip Rathé en aan een eigentijdse, Britse kijk op Vlaamse polyfonie door Michael Finnissy.

CONCERTGEBOUWCAFE

Geniet van een verwenkoffie, fingerfood of lunches à la carte in het Concertgebouwcafé. Beluister aan je tafel de cd-selectie als voor- of naproefje van een concert, of lees er een goed boek van het Concertgebouw. De cd's en boeken zijn bovendien ter plaatse te koop. Tijdelijke fototentoonstellingen komen goed tot hun recht in de hedendaagse architectuur van Robbrecht en Daem. U vindt dit rookvrije cultuurcafé op de benedenverdieping van het Concertgebouw.

tickets & info: www.concertgebouw.be / +32 70 22 33 02 / In&Uit, 't Zand 34, 8000 Brugge

DISCOVERY

DISCOVERYPAS
50 % KORTING VOOR JONGEREN

West-Vlaanderen

BRUGGE

DeMorgen
een open geest belooft meer

Knack
weekend
FOCUS
www.knack.be

Klara

PORT AUTHORITY

ZEEBRUGGE

Electrabel

FLUXYS
EXCELLENCE IN GAS TECHNOLOGY

BOMBARDIER